

ET VERGOAN VAN DE O.86 'GEORGES-EDOUARD' IN 1941, E GEDOEFTTE VAN E SJHIP VAN DE P.V.

Roland Desnerck

Roland Desnerck

Auteur van o.m. het boek 'Vlaamse visserij en vissersvaartuigen'

Rogierlaan 25, bus 13, 8400 Oostende

E-mail: roland.desnerck@telenet.be

Dit is de vertelling over wat twaalf Oostendse vissers op IJsland meegemaakt hebben; het is écht gebeurd. Zeven hebben een verschrikkelijk avontuur overleefd, vijf anderen zijn op IJsland gestorven.

Fig. 1 Deze gedenksteen voor de vijf overleden Belgische vissers ligt in het IJslandse dorpje Vik, waar de vissers begraven werden (Foto: Guðlaug Guðmundsdóttir, uit: 'Vitinn', 25 juni 2008).

Op tien februari 1941 verliet de mooie IJslandvaarder 0.86 'Georges-Edouard' de haven van Fleetwood (VK) om naar IJsland te varen. De twaalf bemanningsleden waren blij en goedgehumt aan boord gekomen en er werd meteen koers gezet naar die verre IJslandse visgronden om kabeljauw te vangen. Na drie dagen waren ze daar, zonder ellende of kleerscheuren, terwijl het toch oorlog was. Het weer was barslecht, bovendien was het pikdonker, echt geen weer om een hond door te jagen.

Omstreeks tien uur sloeg het zware schip, afgedreven door die verschrikkelijke wind, op de rotsen en klippen. De schipper, Frans Hallemeesch, liet op volle kracht achteruit varen en de scheepsromp kwam wat lossen te zitten, maar meteen hierna sloeg het opnieuw op de klippen en er kwam bijzonder veel zeewater aan boord. Door het slechte weer konden ze niet peilen, maar het achteruit varen ging een weinig beter. De schipper dacht hierdoor dat ze gered waren en gooide meteen het roer om. De bemanning begon al meteen te juichen en te jubelen, maar plotseling begon het schip te kraken: het vaartuig zat weer vast. De 0.86 lag nu dwars op de rotsen. De bemanning begon schrik te krijgen en ze konden niks meer zien, maar ze hoorden wel de golven breken en alles op dek stuk slaan. Tot overmaat van ramp: de reddingsboot was losgeraakt en weggedreven!

De treiler liep vlug vol zeewater. Allen stutten zich op de brug en de jongste schepelingen keken met vragende ogen naar de oudste metgezellen. Bij het dagen was het regenen gestopt. Het water in het schip was hierdoor dan ook wat gezakt. Maar de ellendige wind was vreselijk. Het was bovendien bitterkoud en ze schaarden zich dicht bijeen om het wat warmer te krijgen.

Het bleef geruime tijd stil aan boord. Plotseling begon Pier Rouzée, het oudste bemanningslid, te schreeuwen. Pier was een sterke kerel en zeer moedig en hij kon het niet verkroppen dat niemand wat deed. En hij riep: "Als er niemand van jullie wat doet, 'hewel', ik zal het dan maar doen!" Hij sprong van de brug, maakte enkele touwen los van het visnet dat op de scheepszijde vastgesjord was, en hij liet zich tot aan zijn hals in het water zakken. Toen hij met zijn voeten voelde dat hij geen vaste bodem raakte, probeerde hij met verwoede inspanning om weer aan boord te geraken, maar dat lukte niet meer.

Terwijl de zee met volle geweld tegen de scheepsflank sloeg, riep Pier luid om hulp. Matroos Victor Bauwen en tweede motorist Maurice Mares sprongen van de brug om hun kameraad te redden. Maar de man woog zo zwaar dat ze hem niet konden optillen. Het was ellendig en ze gruwelden erbij, maar ze moesten weer naar de brug. Na enkele wijlen was Pier Rouzée voor altijd weg. Tegen de middag was de wind gaan liggen. Het zeewater stond op zijn laagst en het was nu of nooit om aan land te geraken. Victor Bauwen zei dat hij zich nu eens zou laten zakken tot op de grond.

Met vereende krachten lieten ze Victor glijden van de brug en hij kende meer geluk: met het water aan zijn nek, voelde hij de harde zeebodem. Hij bevrijdde zich van zijn touw en stapte naar de wal. Zijn touw werd vastgemaakt aan de reling en Victor hield het andere uiteinde op het strand. Allen lieten zich zakken tot op de bodem. Ploem- de bijnaam van Gonzales - was de laatste matroos om het schip te verlaten, hij had zich immers voordien in de scheepsschouw genesteld waar hij zich veiliger voelde.

Druipnat en bibberend van de kou stonden de elf op de open vlakte te rillen. Ze hadden sedert de vorige avond niks gegeten noch gedronken. Ze wisten niet waarheen ... Ze besloten zo dicht mogelijk bij de zee te blijven en richting west te trekken. Vlug kwamen ze bij een soort lavagrond waar ze onmogelijk verder konden. Ze moesten dan landinwaarts dolen. Maar dat bracht evenmin zoden aan de dijk want spoedig stonden ze voor een loodrechte rotswand. Zo bleef er maar één mogelijkheid over: in de tegenovergestelde richting lopen. Na een uurtje kwamen ze op een ijsvlakte, een gletsjer die scheef naar zee afliep.

Om in leven te blijven, moesten ze er over. Dat was geen klein bier want om er overheen te geraken moesten ze een grote inspanning leveren. Schipper Hallemeesch geraakte er als allereerste over samen met zes andere dutsen. En dat eerste groepje bleef niet op hun kameraden wachten. Het was vreselijk, maar de twee matrozen Cyriel Coulier en Gerard De Brock hadden hun laarzen uitgetrokken om op kousen minder te glijden, maar helaas konden ze achteraf de laarzen niet meer aantrekken. Bauwen en Ploem waren intussen al wat verderop. De twee jongeren begonnen vreselijk te wankelen op hun kousenvoeten. Na enige tijd kon Coulier die verschrikkelijke tocht niet meer aan; totaal uitgeput schreeuwde hij: "Laat me hier maar achter!" De Brock nam bedroefd afscheid van zijn makker en sukkelde daarna ook verder. Coulier was op dat ogenblik al stervende.

De drie anderen stapten verder en na zowat twintig minuten zagen ze in de verte een hut. Jammer genoeg te laat voor Gerard, want die jongen had nog enkel kunnen zeggen: "Laat maar!" De twee strompelden naar de hut en vonden daar de schipper en de overige bemanningsleden.

Ze waren in een hut opgericht om schipbreukelingen een onderdak te bezorgen. Normaal waren die hutten vol voedsel en brandstof, maar die hut was helemaal leeg geplunderd. Binnen kropen ze dicht bijeen om zich wat te warmen. Ondertussen was het reeds nacht geworden. Uitgehongerd, door en door koud en uitgeput, wachtten ze op de nieuwe dag. Tenslotte vielen ze van vermoeidheid in slaap.

Bij het krieken van de dag moesten ze verder dolen in de hoop mensen te ontmoeten. De scheepsjongen, Caulet, nauwelijks 15 jaar, en de hulpmotorist Dedrie konden bijna niet meer. Plotseling begon de scheepsjongen te wankelen, hij werd blauw en viel neer van uitputting. Met een krop in de keel moesten ze hem achterlaten.

Tegen de middag kwamen ze in een gebied met hoge bergen. Ze herkenden de 'Paardenschoen', een eigenaardige rots. Ze begonnen aan redding te denken, mede door het zien van de sporen van een paardenkar. Ze schrokken toen ze merkten dat die sporen de weg niet meer volgden. Bauwen en Ploem bleven de karresporen volgen, de zes overige de weg.

Ondertussen was de avond gevallen. Bauwen begon het einde van zijn krachten te voelen. En erger: de karresporen waren verdwenen! Dit was te veel voor Bauwen en hij vroeg zijn kameraad alleen verder te trekken. Maar Ploem deed al het mogelijke om Victor toch mee te krijgen. Victor vond toch nog de kracht om zijn laarzen tot aan de enkels af te snijden en zo verder te strompelen.

O.86 «Georges-Edouard» ging verloren door stranding op IJsland den 13 Februari 1941

De « Georges-Edouard », onder het bevel van den kapitein Frans Hallemeersch, vertrok den 10 Februari 1941 uit de Engelsche haven van Fleetwood. De visscherij zou worden uitgeoefend in de wateren van IJsland. Het vaartuig strandde echter. De oorzaak van het ongeval werd toegeschreven aan het feit dat het kompas niet meer de goede richting aanwees. Op het oogenblik der stranding op IJsland, blaasde er een geweldige O.Z.O.-wind en het regende geweldig. Onmiddellijk na de ramp poogde de matroos *Rouzée Gustaaf* al zwemmen de kust te bereiken. Hij gelukte hier echter niet in en verdronk. Het lijk strandde op de kust van IJsland

De andere elf leden der bemanning wachtten den terugtocht van het water af om bij middel van een koord de kust te bereiken. *Dedrie Raymond*, derde motorist, uit Oostende, *Coulier Cyriel*, matroos, uit Oostduinkerke, *Debrock Gerard*, matroos, uit Oostende en *Caulet Gustaaf*, lichtmatroos, insgelijks uit Oostende, zijn echter door bevroering om het leven gekomen.

Deze vijf koene visschers liggen begraven ver van hun land, op IJslandschen bodem.

De zeven leden der bemanning, aan de ramp ontsnapt, bereikten ongeveer een maand nadien terug de haven van Fleetwood.

Fig. 2 In Het Visserijblad van 6 oktober 1946 werd de ramp met de O.86 'Georges Edouard' herdacht (Foto: VLIZ-bibliotheek, Collectie Het Visserijblad).

Het andere groepje had ondertussen geluk gekend. Ze hadden een bewoonde woning gevonden en werden daar verwelkomd door een IJslandse familie. Ze kregen er eten, warm water, droge klederen, een bed. Ze voelden zich overgelukkig. Maar spijtig genoeg was de hulpmototist Dedrie kort hiervoor van ontbering gestorven. Ook Ploem geraakte bij dat huis. Een hond vond Bauwen wat verder. Die had alle moed bijeengeraapt om verder te sukkelen nadat hij het lichtje van dat huis gemerkt had. Een redder was met de hond gaan zoeken en zo was de allerlaatste levende toch ook gered. Die bewoners deden alles wat ze konden voor de zeven dompelaars.

De volgende dag werden ze met IJslandse pony's naar Reykjavik gevoerd, waar ze in een kamp voor zeelui en schipbreukelingen terecht kwamen. Na enige tijd werden ze met hun familie in Engeland verenigd. Bij enkelen was er veel geluk, bij anderen heel veel verdriet en getreur.